

педагогические основы развития творческих способностей у младших школьников. Выделены внутренние и внешние факторы влияния на личность и развитие общих и творческих способностей.

Ключевые слова: творческая личность, способности, креативность, репродуктивная и воспроизводящая деятельность.

Lukyanchuk Mariana. Development of creative abilities younger pupils: psychological and educational context.

The article examines the different approaches to scientific interpretations of "creativity", its content and structure. As a result, delineated two related, but not identical concepts of "creative" abilities and "creativity". Given the generalization of scientific positions on the concept of creative skills, rethinking them in the light of the process of education of primary school children was given a generalized definition: creativity - synthesis features and personality traits that characterize the level of compliance with certain type of creative activity and determine their level of effectiveness. Also in the article analyzed the psycho-pedagogical principles of creative abilities of primary school children and allocated the internal and external factors of influence on personality and on development of common and creative skills. External factors included organized training under the guidance of a teacher. To the internal factors included physiological and social heritage, intellectual, child emotional experience and creative potential. The influence of interaction between teachers and pupils based on personality-oriented nature, was defined as the basis to stimulate the development of creative abilities. It is noted that the development of creative abilities in education of primary school children is characterized by substantial and practical saturation, personal and social value and emotional appeal. The attention focused on minimizing the impact of reproductive methods of education for independent activity of children in the creative activity. In the article was characterized the basic tools and techniques of creative skills development. They are: technique of associative symbols, the concept of creative potential and a game as the most common means of creating interest in children of primary school and "optimistic, humane atmosphere", which includes elements such as competition, leadership, unpredictable situations and zeal.

To solve this problem, advisable would be set appropriate consideration and combination of various aspects of creative skills and personal development as a whole.

Key words: creative personality, creative skills, creativity, reproductive activity, creative activity.

УДК 373.2.315.31

Олександр Семенов

Інститут проблем виховання НАПН України (м. Київ)

Модель системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі

На підставі авторської концепції дослідження, автором представлено модельне проектування системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі. Під поняттям «система формування творчо спрямованої особистості» автор статті розуміє упорядковану сукупність структурних (цілі, зміст, засоби педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу і технології, що реалізуються в спеціально створених сприятливих педагогічних умовах позашкільного навчального закладу; педагогічна оцінка) і функціональних (цілепрогностичний, змістово-контекстний, технологічний, рефлексивно-оцінний) компонентів, що забезпечують формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника.

Окрема увага приділяється діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу позашкільного навчального закладу. Автор заперечує практику розвитку дітей на основі споглядання за творчістю, де дитина наслідує дії дорослого. В якості альтернативи обґрунтовується підхід активного включення дитини у творчий процес на основі урахування вікових особливостей старшого дошкільника та залучення батьків, як важливого чинника забезпечення психолого-педагогічної підтримки процесу становлення творчо спрямованої особистості.

Ключові слова: модель системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника, позашкільний навчальний заклад.

Постановка наукової проблеми та її значення. Розроблена нами авторська концепція дослідження проблеми формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі [6] вимагала модельного представлення системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі.

Спроекована нами модель висвітлює логічне цілісне розуміння процесу формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі.

Мета статті – презентувати модель системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі та обґрунтувати змістовну сутність її компонентів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.

Визначені в теоретичній частині наших наукових розвідок сутнісні й структурні характеристики творчо спрямованої особистості старшого дошкільника слугували векторами для розгортання етапного експерименту та розробки концептуального конструкту системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника в умовах позашкільного навчального закладу. Отже, для реалізації зазначеної мети дослідження нам необхідно було здійснити модельне проектування системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі. У розробці моделі нами були враховані ключові положення загальної теорії систем, зокрема, стосовно того, що феномени дійсності виникають та існують в межах певної системи явищ, а зв'язки між ними виступають не як епізодичні випадкові взаємодії, а як закономірні причинно-наслідкові механізми, що детермінують розвиток систем в цілому (А. Авер'янов, П. Анохін, І. Блауберг, В. Глушков, В. Карташов, Б. Ломов, К. Платонов, Е. Юдін та ін.); положення теорії розробки педагогічних систем (Ю. Бабанський, Н. Кузьміна, Е. Маркарян, С. Мартиненко, В. Семиченко, Е. Юдін та ін.), що переконливо доводять переваги спрямованої педагогічної діяльності, включеної у цілісну систему діяльності навчального закладу. Отже, положення системного підходу виявилися базовими для осмислення закономірностей розвитку системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі.

Згідно системного підходу, відносно формування творчо спрямованої особистості в позашкільному навчальному закладі, передбачається розгляд його навчально-виховного процесу, освітнього середовища та суб'єктів взаємодії у взаємозалежності та взаємозв'язку як елементів складно-організованої структурованої системи, здатної до саморозвитку.

Доцільність системного підходу для створення моделі системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі на засадах гуманістичної парадигми визначається необхідністю об'єднання зусиль усіх суб'єктів для занурення, творчої самореалізації і самовираження дитини в цілісний інтегрований педагогічний процес позашкільного навчального закладу в спеціально створених для цього умовах.

Базовими для побудови моделі системи стали ідеї про творчість як реальний і значущий чинник навчання-виховання-розвитку у позашкільному навчальному закладі [4], що надає йому смислу і забезпечує особистісну самореалізацію та ідея об'єднання дітей і дорослих у спільну творчу діяльність як основу формування творчої спрямованості особистості.

Особливе значення на етапі розробки системи мала ідея Л. Божович [2] про систему мотивів, що лежать в основі формування спрямованості особистості та мотивації, яка має зовнішню й внутрішню сторони. Транслявання цієї ідеї на проблему формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі дало змогу зробити припущення, що залучення дитини до творчої діяльності в різновіковому об'єднанні дітей і дорослих у створеному в навчальному закладі освітньому просторі за певних умов сприятиме поступовому формуванню в дитини особистісно значущої потреби у творчості, яка з часом вплине на розвиток всіх сфер її особистості (інтелектуальної, емоційно-вольової, нарешті мотиваційної), забезпечуючи творчу спрямованість, як домінуючу в ієрархії мотивів.

Осмислення концептуальних основ дослідження дало змогу розробити відповідну системну модель, за допомогою якої технологізовано процес формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі на визначених теоретичних засадах.

Саме використання методу моделювання створило оптимальні передумови для експериментальної апробації системи в практиці роботи позашкільних навчальних закладів, оскільки цільовим призначенням моделі, є унаочнення взаємозв'язків і взаємозалежностей між компонентами системи для оптимального її впровадження в освітній процес.

Під поняттям «система формування творчо спрямованої особистості» ми розуміємо упорядковану сукупність *структурних* (цілі, зміст, засоби педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу і технології, що реалізуються в спеціально створених сприятливих педагогічних умовах позашкільного навчального закладу, педагогічна оцінка) і *функціональних* (цілепрогностичний, змістово-контекстний, технологічний, рефлексивно-оцінний) компонентів, що забезпечують формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника.

На рис. 1. подано модель системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі, яка відображає її цілісну структуру.

Структура моделі охоплює чотири взаємопов'язані компоненти: **цілепрогностичний**, що визначає стратегічну і проміжні цілі процесу; **змістово-контекстний**, який у розроблених

навчальних програмах спрямованої дії для різних видів дитячої творчості та дитячих творчих об'єднань репрезентує зміст цілеспрямованого формування творчо спрямованої особистості на засадах інтеграції, що спирається на визначену її компонентну структуру та задає загальний контекст – розвивальний освітній простір як максимально сприятливий для реалізації поставлених цілей; **технологічний** – представлений комплексом педагогічних умов, що забезпечують проектування змісту, його реалізацію та об'єктивний контроль результату; **рефлексивно-оцінний**, який за допомогою розробленого критеріально-діагностичного комплексу дає змогу відстежити динаміку сформованості творчо спрямованої особистості старшого дошкільника в спеціально створених умовах.

Визначаючи позиційне розміщення компонентів моделі, ми враховували, що воно, по-перше, має структурно відображати логіку освітнього процесу позашкільного навчального закладу, по-друге, демонструвати взаємопов'язаність усіх його суб'єктів та ключові засоби реалізації поставлених завдань у спеціально створених для того педагогічних умовах.

Рис. 1. Модель системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі

Системоутворюючим чинником системи виступає *мета*. Загальну мету – формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника в цілісному контексті його особистісного розвитку і розвитку його креативності в спеціально створених умовах позашкільного навчального закладу –

було декомпововано відповідно до традиційного трьохрівневого управлінського циклу, представленого стратегічним, тактичним і оперативним рівнями управління процесом.

Стратегічний рівень управління процесом формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі представлено керівником закладу, мета діяльності якого стосовно реалізації педагогічної системи полягає в загальному ресурсному забезпеченні процесу формування творчої спрямованості особистості старшого дошкільника.

Тактичний рівень управління процесом представлено методичним корпусом управління, який залежно від категорії і типу позашкільного навчального закладу, його масштабності може складатися з керівників відділень або тільки методистів. Мета діяльності на цьому рівні полягає в дидактико-методичному забезпеченні процесу формування творчої спрямованості особистості старшого дошкільника.

На оперативному рівні управління, представленому педагогічним колективом, керівниками гуртків, секцій, безпосередньою роботою педагогів з вихованцями, передбачається реалізація розробленої технології формування творчо спрямованої особистості, що в поступовому розширенні свободи творчості дитини та зменшенні керівного впливу дорослого забезпечує її просування на шляху свого творчого розвитку. Мета націленої діяльності педагогів – реалізуючи технологію формування творчої спрямованості особистості, досягти позитивного результату.

Одним із центральних елементів педагогічної системи є *зміст* навчання-виховання, що втілюється в навчальні програми, розроблені для різних напрямів роботи позашкільного навчального закладу згідно видів дитячої творчості (технічної, музично-хореографічної, художньо-продуктивної) та дитячих творчих об'єднань різного типу.

Парадигмальні зміни в освіті з орієнтацією на гуманістичні цінності спричинили певною мірою зміну сутності поняття «зміст освіти» у порівнянні з традиційним його визначенням. Спираючись на визначену І. Лернером [3] чотирихскладову структуру змісту освіти, до якої він відносить систему знань, що формує картину світу; досвід здійснення відомих способів діяльності; досвід творчої діяльності у невизначених умовах та досвід ціннісного ставлення до світу, – у змісті навчальних програм націленої дії ми передбачали розширення і поглиблення базових знань і умінь дитини стосовно обраного напрямку і на цій основі формування готовності до відкриття нового знання, набутого в результаті діяння в нестандартній ситуації, збагачення досвіду творчої діяльності в умовах поступового розширення свободи творчості.

Зауважимо, що в основу розробки змісту націленого формування покладено розуміння сутності та природної структури творчо спрямованої особистості. Усвідомлення природи становлення й розвитку творчо спрямованої особистості, що на етапі дошкільного дитинства виявляє себе через вибіркочку вмотивовану спрямованість дитини на певний вид творчої діяльності, стійкість інтересу, захопленість процесом, що відображається і підтримується в мовленні, готовність докладати зусилля для досягнення наміченої мети, дало змогу визначитися з основними напрямками навчально-виховної роботи в межах навчальних програм. Ці напрями пов'язані зі стимулюванням творчої активності особистості, забезпеченням тривалої мотивації відвідування студій і гуртків, формуванням операційної умілості в конкретних видах дитячої творчості, що також впливає на збереження націленого інтересу дитини.

При розробці навчальних програм для дітей старшого дошкільного віку ми враховували, що їх націленість на формування творчої спрямованості особистості передбачає організацію спільної діяльності дітей і дорослих, широке використання в предметно-розвивальному середовищі неоформлених матеріалів і завдань, предметів, що стимулюють вільну діяльність, спрямовану на розвиток творчої думки. Особливу увагу було приділено формуванню в дітей ціннісного ставлення до творчої діяльності, стійкої вмотивованості на самореалізацію та самовираження засобами обраного виду творчої діяльності.

На нашу думку, логіка побудови змісту кожної з навчальних програм, незалежно від обраного напрямку творчої діяльності, має відповідати логіці просування дитини в її творчому розвитку: від *етапу орієнтування*, визначення з власними інтересами, передбаченнями, пріоритетами, націленнями, оцінкою власних ресурсів («Хто я? Який я? Що я можу? Чого хочу? Що мені подобається?») через *етап адаптації* – включення в процес творчої взаємодії з іншими людьми – дорослими і ровесниками, «зараження» спільними ідеями, спостереження чужого і накопичення свого особистого досвіду виконання творчих дій («Мені це подобається. Я з вами! Як ви це робите? Може я також так умію? Я теж так хочу! Здорово у нас виходить!») до *етапу індивідуального самовираження* («Не можу не зробити! У мене виходить! Я бачу це так! Це має бути саме так! Це я зробив!») [5].

Зміст творчих занять з дітьми має містити елементи розвитку кожного зі структурних компонентів творчої спрямованості особистості, тобто, забезпечувати мотиваційну підтримку, інтелектуально-творче просунення дитини в опануванні змісту, пробудження яскравих емоційних переживань дитини, породжених творчим процесом, удосконалення її операційної умілості та забезпечувати позитивний соціально-комунікативний контекст, як максимально сприятливий для особистісного становлення дитини.

Важливим базовим науковим положенням для визначення змісту роботи з формування творчої спрямованості особистості старшого дошкільника в загальному контексті освітнього середовища позашкільного навчального закладу є твердження про невідривність особистості від середовища, в якому вона існує. Відтак можемо припустити, що збагачення й удосконалення освітнього середовища позашкільного навчального закладу забезпечує збагачення розвитку особистості старшого дошкільника як суб'єкта завдяки тим культурним цінностям і смыслам, якими воно наповнено.

У процесі розробки педагогічної системи передбачалося, що зміст програм формування творчої спрямованості особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі та загальний контекст освітнього середовища спиратимуться на інтеграційні засади як максимально сприятливі для особистісного зростання у різних формах творчої взаємодії. Це припущення підтверджено результатами численних досліджень (Н. Гавриш, І. Кіндрат, М. Лазарева, Г. Пустовіт, Н. Сінопальнікова, І. Якіманська, С. Якименко та ін.).

Обов'язковими елементами системи є *суб'єкти* та їх взаємодія. Як видно з моделі, полісуб'єкт системи формування творчої спрямованості особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі представлено трьома основними складниками: дитина-батьки-педагог.

Центральним суб'єктом системи є, безумовно, дитина (персоналізована особистістю старшого дошкільника), яка в різних ситуаціях включається в структуру дитячого творчого об'єднання, що до того ж може виступати колективним суб'єктом.

Педагог персоналізовано та педагогічний колектив як колективний суб'єкт освітнього процесу відіграють надзвичайно важливу системоутворюючу роль у процесі формування творчої спрямованості особистості. Саме педагоги створюють умови для особистісного зростання дітей, визначення напрямку їх творчої спрямованості в діяльності різновікових дитячих об'єднань, залучають творчо мотивованих дітей до активної участі у спільній діяльності. У межах системи педагоги співпрацюють з родинами вихованців, спрямовуючи свої зусилля на реалізацію єдиного узгодженого підходу до забезпечення творчої самореалізації дітей.

Переорієнтація педагогів позашкільних навчальних закладів на пріоритет формування творчої спрямованості особистості передбачає урахування ними психологічних особливостей вікового розвитку старших дошкільників, націлення на використання технологій стимулювання творчого розвитку дітей замість поширеної практики споглядання, в якій дитина займає стійку пасивну позицію глядача і наслідувача дій дорослого. Зауважимо, що суб'єктність педагога значною мірою залежить і від пануючих в умовах конкретного позашкільного навчального закладу міжособистісних відносин керівництва і підлеглих, прийнятого стилю управління. Тож керівник закладу також виступає суб'єктом педагогічної системи.

Процес особистісного зростання дитини старшого дошкільного віку, розвитку її креативності, в контексті чого й відбувається формування творчої спрямованості особистості, неможливий поза включення в нього (процес) батьків вихованців як замовників додаткових освітніх послуг і людей, які в умовах родинного виховання мають забезпечувати психолого-педагогічну підтримку розвитку особистості дитини.

Консолідація суб'єктів системи відбувається у процесі розробки і реалізації різноманітних ініціатив, проектів цільових програм позашкільного навчального закладу, в яких беруть участь і адміністрація, і батьки, і педагоги, і діти. Кожен із суб'єктів системи одночасно може виступати в ролі організатора або учасника різних її підсистем.

Особливе місце в системі формування творчої спрямованості особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі займає *технологічний компонент*, представлений комплексом педагогічних умов, серед яких умови, що забезпечують проектування змісту і загального контексту процесу формування. До них ми відносимо проектування змісту навчальних програм на засадах інтеграції та створення інтерактивного комунікативного середовища на інтегративних засадах. Наступним складником комплексу є педагогічні умови реалізації змісту, серед яких розробка і впровадження технології формування творчої спрямованості особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі, створення творчого простору заняття на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії, урізноманітнення форм взаємодії суб'єктів освітнього процесу та формування

готовності педагогів до психолого-педагогічного супроводу творчого процесу. До комплексу педагогічних умов ми віднесли також рефлексивну оцінку як спосіб особистісного просунення дитини в її творчому розвитку та контролю результативності процесу формування творчої спрямованості особистості.

Необхідним елементом системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі є оцінний компонент, за допомогою якого визначається й осмислюється результат сукупних зусиль реалізації поставленої мети. У нашій системі цей компонент визначається як *рефлексивно-оцінний*.

Як видно з моделі структурні компоненти творчої спрямованості особистості старшого дошкільника (мотиваційний, інтелектуально-творчий, операційний, емоційно-вольовий, соціально-комунікативний) одночасно слугують і критеріями, які, з одного боку, можуть розглядатися як вектори творчого розвитку дитини, зокрема, її творчої спрямованості, а з іншого, – показниками, за якими можна визначати ефективність впровадження цілісної системи в роботу позашкільного навчального закладу щодо конкретного параметру креативності особистості.

На основі концепцій психолого-педагогічної діагностики особистості, розроблених Х. Айзенком, Л. Виготським, Д. Джонсоном, Дж. Рензулі, Е. Торндайком, С. Холлом, К. Шармньоном, методологічних підходів до діагностики сформованості базових якостей особистості дошкільників, у тому числі й креативності (І. Бех, В. Моляко, О. Сидельникова, В. Рагозіна, М. Рокіч, С. Чистякова, Н. Щуркова та ін.) нами було розроблено діагностичний комплекс «Творчо спрямована особистість» стосовно дітей старшого дошкільного віку.

Відтак, орієнтована на розвиток творчої спрямованості особистості дітей система роботи позашкільного навчального закладу може бути охарактеризована як особистісно-орієнтована, технологізована, суб'єктно спрямована, універсальна педагогічна система формування творчо спрямованої особистості у позашкільному навчальному закладі.

Важливим кроком у реалізації завдань дослідження стало трансформування системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі в її технологічну площину. Технологія формування творчої спрямованості особистості старшого дошкільника передбачала для кожного з трьох етапів її впровадження: орієнтувального – адаптивного – конструктивно-творчого специфічне змістовно-процесуальне наповнення структурних компонентів цього процесу (цільового, змістового, організаційно-діяльнісного, рефлексивно-оцінного) з урахуванням його психолого-педагогічних механізмів у спеціально створених педагогічних умовах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На підставі концептуальних засад дослідження нами розроблено модель системи формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі та змістовно охарактеризовано її структурні компоненти. Перспективами подальших досліджень є експериментальна перевірка розробленої моделі в освітньо-виховному середовищі позашкільного навчального закладу.

Джерела та література

1. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Том 1 [Текст] / Іван Дмитрович Бех. – Чернівці : Бурек, 2015. – 840 с.
2. Божович Л. И. Личность и её формирование в детском возрасте [Текст] / Лидия Ильинична Божович. – СПб. : Питер, 2008. – 400 с.
3. Лернер И. Я. Дидактические основы методов обучения [Текст] / Исаак Яковлевич Лернер. – М : Педагогика, 1981. – 186 с.
4. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта і виховання : Підручник [Текст] / Григорій Петрович Пустовіт. – К : Педагогічна думка, 2012. – 272 с.
5. Семенов А. С. Формирование творчески направленной личности старшего дошкольника во внешкольном учебном учреждении [Текст] / Александр Сергеевич Семенов // Веснік Брєсцкага ўніверсітэта / Серыя 3: філалогія, педагогіка, псіхалогія, 2016. - № 1. – С. 113-122.
6. Семенов О. С. До питання спрямованості особистості [Текст] / Олександр Сергійович Семенов // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки. Сер. «Педагогічні науки». – 2015. – № 1. – С. 109-115

Referens

1. Bekh I. D. Vybrani naukovi pratsi. Vychovannya osobystosti. Tom 1 [Tekst] / Ivan Dmytrovych Bekh. – Chernivtsi : Burek, 2015. – 840 s.
2. Bozhovich L. Y. Lichnost` i yeyo formirovanie v detskom vozraste [Tekst] / Lidiya Ylyinichna Bozhovich. – SPb. : Piter, 2008. – 400 s.
3. Lerner Y. Ya. Didakticheskie osnovy metodov obucheniya [Tekst] / Isaak Yakovlevich Lerner. – M : Pedagogika, 1981. – 186 s.

4. Pustovit G. P. Pozashkil`na osvita i vykhovannya : Pidruchnyk [Tekst] / Grygorij Petrovych Pustovit. – K : Pedagogichna dumka, 2012. – 272 s.
5. Semenov A. S. Formirovanie tvorcheski napravlennoj lichnosti starshego doshkoľnika vo vneshkoľnom uchebno uchrezhdenii [Tekst] / Aleksandr Sergeevich Semenov // Vesnik Bresczkaga universiteta / Seriya 3: filalogiya, pedagogika, psikhalogiya, 2016. - № 1. – S. 113-122.
6. Semenov O. S. Do pytannya spryamovanosti osobystosti [Tekst] / Oleksandr Sergijovych Semenov // Naukovyj visnyk Skhidnoyeuropejs`kogo nacional`nogo universytetu im. L. Ukrayinky. Ser. "Pedagogichni nauky". – 2015. – № 1. – S. 109-115.

Семенов Александр. Модель системы формирования творчески направленной личности старшего дошкольника во внешкольном учебном заведении. В статье представлено модельное проектирование системы формирования творчески направленной личности старшего дошкольника во внешкольном учебном заведении на основании авторской концепции исследования. Используя дефиницию «система формирования творчески направленной личности» автор статьи подразумевает упорядоченную совокупность структурных (цели, содержание, средства педагогического взаимодействия субъектов образовательного процесса и технологии, реализуемые в специально созданных педагогических условиях внешкольного учебного заведения, педагогическая оценка) и функциональных (целепрогностичный, содержательно-контекстный, технологический, рефлексивно-оценочный) компонентов, обеспечивающих формирование творчески направленной личности старшего дошкольника.

Особое внимание уделяется деятельности субъектов учебно-воспитательного процесса внешкольного учебного заведения. Автор отрицает практику развития детей на основе созерцания творчества, где ребенок подражает действиям взрослого. В качестве альтернативы обосновывается подход активного включения ребенка в творческий процесс на основе учета возрастных особенностей старшего дошкольника и привлечения родителей, как важного фактора обеспечения психолого-педагогической поддержки процесса становления творчески направленной личности.

Ключевые слова: модель системы формирования творчески направленной личности старшего дошкольника, внешкольное учебное заведение.

Semenov Oleksandr. Model of the system of forming creatively directed personality of senior preschooler in out-of-school educational institution. The model of the system of forming creatively directed personality of senior preschooler in out-of-school educational institution that is proposed in the article is based on the author's research concept.

The singled notion "system of forming creatively directed personality" the author understands as an ordered totality of structural (objectives, contents, pedagogical means interaction) educational process and technologies that are implemented in specially created favorable conditions of out-of-school educational institution; pedagogical evaluation) and functional (purpose and prognostic, semantic and contextual, technological, reflective and evaluative) components which provide the forming creatively directed personality of senior preschooler.

The model which is presented in the article considers the interdependence of subject and environment. Enrichment and improvement of the educational environment of out-of-school educational institution provides the development enrichment of the personality of senior preschooler as the subject thanks to those cultural values and meanings, which it is filled.

Special attention is paid to the activities of subjects of the educational process of out-of-school educational institution. The author denies the practice of children development based on contemplation for creativity, where the child imitates the actions of adults. As an alternative approach is substantiated active involvement of the child in a creative process based on senior preschooler age-appropriate and involvement of parents as an important factor in providing psychological and pedagogical support for the process of becoming creatively directed personality.

Key words: the model of the system of forming creatively directed personality of senior preschooler, out-of-school educational institution.

УДК 371.214.2

Марія Чабайовська

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

Обґрунтування розроблення та реалізації проекту вивчення курсу українознавства за вибором «Я люблю Україну» для 2-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів

У статті розглянуто питання актуальності створення проекту вивчення курсу українознавства за вибором «Я люблю Україну» для 2-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів; визначено об'єкт, предмет, гіпотезу, мету та завдання дослідження; вказана наукова новизна, практична значущість, вірогідність результатів